

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och miljööverdomstolen
svea.hovratt@dom.se

YTTRANDE
2022-04-06

Mål nr
P 266-21

Yttrande över Stockholms kommuns/Fastighetskontorets överklagan 2022-01-31 av Mark- och miljödomstolens dom i mål nr P 7186-21

Yrkande

Samfundet S:t Erik yrkar att Mark- och miljööverdomstolen avslår Stockholms kommuns/Fastighetskontorets överklagande och fastställer Mark- och miljödomstolens domslut när det gäller Samfundet S:t Eriks rätt att överklaga.

Utveckling av talan

Mark- och miljödomstolens dom är mycket väl motiverad. Samfundet S:t Erik åberopar domskälen som grund för sitt yrkande och vill tillägga följande:

De ändringar som gjordes i 13 kap. 12 och 13 §§ plan- och bygglagen, PBL, innebar till stor del en kodifiering av rättspraxis. Det betyder dock inte att rätten för ideella organisationer som Samfundet S:t Erik att överklaga är uttömmande reglerad.

Kommunen verkar mena att ingen har rätt att överklaga ett rivningslov och att en annan ordning skulle leda till godtycke. Samfundet S:t Erik menar tvärtom att det finns en risk för godtycke om ingen kan överklaga. Det måste vara möjligt för ideella organisationer, som Samfundet S:t Erik, att överklaga beslut om rivning. Konsekvensen är annars att t.ex. ett rivningslov som rör ett byggnadsminne skulle vinna laga kraft, eftersom ingen kan överklaga beslutet. Det kan inte ha varit lagstiftarens avsikt.

Beträffande den kulturhistoriska värderingen av Liljeholmsbadet kan konstateras att Stockholms stadsmuseum, kommunens egen kulturhistoriska expertis, har slagit fast att badet är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ”grönklassad”, vilket innebär att PBL 8 kap. 13, 14 och 17 §§ är tillämpliga. En rivning av badet strider mot PBL 9 kap. 34 §: ”Rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde.” En rivning av en byggnad är oåterkallelig då de kulturhistoriska värdena de facto går helt förlorade och har därför en betydligt större påverkan på kulturmiljön än till exempel en ändring av en byggnad. Samfundet S:t Erik har i sitt yttrande till Länsstyrelsen, 2021-07-19, utvecklat Liljeholmsbadets stora värden (se bilaga).

Stockholm den 6 april 2022

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Suzanne Lindhagen
Styrelseledamot

Bilagor

1. *Överklagande av beslut om rivningslov för Liljeholmsbadet, Södermalm 1:23, Bergsunds Strand 26, dnr 2021-00880-575, 2021-07-19*
2. *RIV INTE LILJEHOLMSBADET!*, Skrivelse till Fastighetsnämnden, Idrottsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden m fl, 2021-04-12

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till: Länsstyrelsen i Stockholms län
Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

ÖVERKLAGANDE
2021-07-19

Överklagande av beslut om rivningslov för Liljeholmsbadet, Södermalm 1:23, Bergsunds Strand 26, dnr 2021-00880-575

Beslut om rivningslov för Liljeholmsbadet fattades i Stadsbyggnadsnämnden 2021-06-22. Samtidigt bifölls förhandsbesked om uppförande av ny pontonanläggning med annan användning på samma plats (dnr 2021-00881).

Samfundet S:t Eriks sammanfattade ståndpunkt

Samfundet S:t Erik motsätter sig beslutet att riva Liljeholmsbadet med hänvisning till PBL 9 kap 34 § samt 8 kap 13, 14 och 17 §§. Badets stora kultur- och socialhistoriska värden går helt förlorade vid en eventuell rivning. Samfundet S:t Erik anser att fördjupade kostnadskalkyler för en renovering av badet bör tas fram. Om, trots allt, en ny pontonanläggning uppförs på platsen skall den ha samma funktion, storlek och utseende som dagens bad. Samfundet S:t Erik har tidigare, 2021-04-12, i en skrivelse till stadens politiker protesterat mot rivningen (se bilaga).

Historik

Liljeholmsbadet vid Bergsunds Strand intill Hornstull invigdes 1930. Arkitekt var Uppsalas dåvarande stadsarkitekt Gunnar Leche, som ritat många byggnader av hög arkitektonisk klass, framförallt i just Uppsala. Liljeholmsbadet är dock den enda byggnaden som han ritat i Stockholm. Konstruktör för pontonunderbyggnaden och själva simhallen var Gustaf Heijkensköld. Badet har under sin livstid underhållits kontinuerligt. En första större renovering genomfördes 1951, då badet verkligen delvis hade sjunkit. Under 2000-talet har en rad underhållsåtgärder utförts för åtskilliga skattemiljoner men också med hjälp av frivilliga arbetsinsatser från badets vänförening. En renovering av pontonunderbyggnaden utfördes i torrdocka 2001. Så sent som 2013 installerades ett nytt sprinklersystem och 2015 renoverades personalutrymmen och kök. Året därpå, 2016, fattades beslutet att stänga badet då det bedömdes vara i alltför dålig kondition.

Samfundet S:t Eriks synpunkter

- Liljeholmsbadet, utformat som en träpaviljong med svagt svängt koppartak, är med sin pontonkonstruktion av betong med bassäng unik i Stockholm, ja till och med i Sverige. I cirka 90 år har badet varit en viktig del av Stockholms stadsbild. Behovet av ett bad här var stort då en stor del av omgivande bebyggelse ännu saknade badrum. Liljeholmsbadet är med sin funktion ett stycke social- och hygienhistoria som berättar om stadens utveckling under 1900-talet. Stockholms stadsmuseum har klassat den ”grön” på sin klassificeringskarta, således en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. En rivning av badet innebär att åtgärden strider mot PBL 9 kap 34 §; ”Rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde.” Tillämpbar i sammanhanget är även PBL 8 kap 13, 14 och 17 §§ då ju de kulturhistoriska värdena de facto går helt förlorade vid en eventuell rivning.

- Samfundet S:t Erik vill, som i sin tidigare skrivelse, också lyfta fram den stora betydelse som badet har för barn, äldre och funktionshindrade av olika slag, som kan ha svårt att finna sig till rätta i stadens större bad. Med sin lilla skala och sitt 30-gradiga vatten har Liljeholmsbadet varit ett vattenhål i ordets dubbla bemärkelse för dessa grupper av stockholmare.
- Samfundet S:t Erik har full förståelse för pontonkonstruktionens renoveringsbehov. Den kostnads kalkyl för renovering som Stadsbyggnadsnämnden lutar sig mot i sitt beslut om rivning innebär helt klart mycket höga kostnader. Det har dock visat sig att det finns skilda uppfattningar om kostnaderna och om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att badet ska kunna leva vidare. Samfundet S:t Erik anser det rimligt att staden, i egenskap av fastighetsägare, gör en förnyad bedömning av kostnaderna för en renovering innan rivningen av badet realiseras.
- Samtidigt som ansökan om rivningslov tillstyrktes i Stadsbyggnadsnämnden bifölls ett förhandsbesked om uppförande av ny pontonanläggning med annan användning på samma plats som dagens bad. Användningen har inte specificerats men tal om restaurang och bad har förekommit. Samfundet S:t Erik finner det smått ogörligt att inrymma båda dessa funktioner i en nybyggnad med likartat utseende och samma storlek. Funktionen bad i sig utgör en viktig del av Liljeholmsbadets stora kulturhistoriska värde varför en annan funktion inte är acceptabel. Om det skulle visa sig att inget annat än en rivning är möjligt kan Samfundet S:t Erik endast acceptera en ny anläggning med samma funktion, storlek och utseende som dagens Liljeholmsbad. Ett alternativ kan även vara en rekonstruktion till ursprungligt utseende.
- Samfundet S:t Erik finner det mycket anmärkningsvärt att Stadsbyggnadsnämndens politiker av allt att döma inte känner vid eller struntar i stadens egen antikvariska expertis, Stadsmuseet, som avstyrkt rivningslovet, vilket även Skönhetsrådet gjort. Stadsbyggnadsnämnden har hitintills inte heller tagit någon hänsyn till de många namnunderskrifter som samlats in för ett bevarande av badet och de protester från olika handikapporganisationer som inkommit. De konstruktiva förslag till mindre kostsamma åtgärder för badets fortlevnad har också negligerats helt.
- Samfundet S:t Erik vill till sist framföra bristen på hållbarhetstänk i ärendet. Det är av största vikt att alla, och här bör ju Stockholms stad gå i täten, verkar för en hållbar framtid och tar hand om den bebyggelse som redan finns. Varje rivning och varje nybyggnation medför stora koldioxidutsläpp varför ett beslut om rivning måste vara väl underbyggt.

Samfundet S:t Erik hemställer att rivningslovet för Liljeholmsbadet, Södermalm 1:23, upphävs med hänvisning till PBL 9 kap 34 § samt 8 kap 13, 24 och 17 §§. Samfundet S:t Erik anser att alternativa kostnads kalkyler för en renovering måste tas fram. Om det av ekonomiska skäl blir aktuellt med en nybyggnad på samma plats kan Samfundet S:t Erik, av kulturhistoriska skäl, endast acceptera ett bad med samma storlek och utseende som det befintliga Liljeholmsbadet.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Suzanne Lindhagen
Styrelseledamot

Bilaga: *Riv inte Liljeholmsbadet!* Skrivelse 2021-04-12.

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till:

Fastighetsnämnden
Idrottsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden

SKRIVELSE

2021-04-12

För kännedom:

Fastighetskontoret
Idrottsförvaltningen
Stadsbyggnadskontoret

RIV INTE LILJEHOLMSBADET!

Samfundet S:t Erik vädjar till staden – riv inte Liljeholmsbadet. Gör om och gör rätt!

Liljeholmsbadet vid Bergsundsstrand intill Hornstull invigdes 1930. Arkitekt var Uppsalas dåvarande stadsarkitekt Gunnar Leche och simhallskonstruktör Gustaf Heijkensköld. Detta flytande lilla bad, utformat som en träpaviljong med svagt svängt koppartak, är med sin pontonkonstruktion av betong med bassäng unik i Stockholm. Stockholms stadsmuseum har klassat den gröna, således en byggnad med stora kulturhistoriska och miljömässiga värden. I cirka 90 år har Liljeholmsbadet varit en viktig del av Stockholms stadsbild.

Badet har reparerats vid ett flertal tillfällen under sin livstid. Första gången var 1951, därpå 1992 och senast 2001. Badet stängdes 2016 då det bedömdes vara i alltför dålig kondition. Kostnaderna för en reparation har nu uppskattats till omkring 100 mkr. Staffan Röberg, vd för Beckholmens varv som reparerade badet för 20 år sedan, hävdar dock att det uppskattade beloppet är en felbedömning, och att reparationskostnaderna bör vara betydligt lägre. Samfundet S:t Erik anser att en oberoende teknisk bedömning av badets status bör göras innan staden går vidare med ärendet.

Liljeholmsbadet har tack vare sin lilla skala och det 30-gradiga vattnet varit ett mycket älskat bad av många, bland annat funktionshindrade och barn som kanske inte finner sig till rätta i ett större, ofta bullrigt och stökigt bad. Olika typer av bad behövs i en stad av Stockholms storlek. Staden måste värna om mångfalden - även när det gäller bad.

Stockholms stad har begärt rivningslov för badet och vill ersätta detta med en ny pontonanläggning som eventuellt kan rymma både bad och restaurang för att drivas i privat regi. Även om den nya anläggningen skulle få ett likartat utseende försvinner autenticiteten och därmed det kulturhistoriska värdet. En drift i privat regi innebär även risk för att betalningssvaga grupper av ekonomiska skäl utesluts från besök. Och Hornstullsområdet behöver knappast fler restauranger! I en växande stad med stor inflyttning behövs just offentligt tillgängliga mötesplatser i den lilla skalan som står för ett socialt kontinuitetsvärde. Liljeholmsbadet är en av dessa viktiga platser i staden.

Det är anmärkningsvärt att Stockholms stad, nu när man borde vara mer klimatmedveten än på 1950- och 90-talen, beslutar sig för att riva i stället för att reparera. Samfundet S:t Erik vill därför, sist men inte minst, framföra hållbarhetsaspekten. Det är av största vikt att vi för en hållbar framtid tar hand om den bebyggelse som redan finns. Varje rivning och varje nybyggnation medför stora koldioxidutsläpp – här bör Stockholms stad gå i täten!

Samfundet S:t Erik vädjar till staden – riv inte Liljeholmsbadet. Gör om och gör rätt!

Stockholm den 12 april 2021

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Jonas Berglund
Styrelseledamot

Suzanne Lindhagen
Styrelseledamot